

I. DÜNYA SAVAŞI'NA YOL AÇAN GELİŞMELER

I. Dünya Savaşı, 1914-1918 yılları arasında devam eden ve tüm dünya üzerinde etkileri olan ilk küresel savaştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru savaşa neden olan unsurlar oluşmaya başlamıştır. I. Dünya Savaşı'na neden olan unsurlar, kendi arasında iki bölüme ayrılır. Bunlar,

Genel Nedenler

Savaşa giren tüm devletler üzerinde etkili olan unsurlardır. Bu nedenler ve bunların savaş üzerindeki etkileri aşağıda verilmiştir.

Sanayi İnkılabı

Sanayileşme sürecini tamamlayan devletlerin ham madde ve pazara duydukları ihtiyaç artmış, bu durum sömürgecilik akımını hızlandırmıştır. Sanayileşme sürecini geç tamamlayan devletlerin sömürge arayışına girmesi, devletleri karşı karşıya getirmiştir.

Fransız İhtilali

Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı en önemli sonuçlardan biri milliyetçilik akımıdır. Her ulusun kendi devletini kurması esasına dayanan bu akım, Avrupa'daki siyasi dengeleri bozmuştur.

Ulti Not

Aşağıdaki devletleri karşı karşıya getiren temel unsur sömürgecilik akımıdır.

Sömürgelerini korumak isteyen devletler:

- İngiltere
- Fransa

Yeni sömürge arayan devletler:

- Almanya
- İtalya

Ulti Not

I. Dünya Savaşı öncesinde,

Rusya'nın akrabaları olan Slavlar üzerinde uyguladığı Panславизм politikası, bu ulusları bünyesinde bulunduran Osmanlı Devleti ve Avusturya Macaristan İmparatorluğu ile arasını bozmuştur.

Silahlanma Yarışı

I. Dünya Savaşı öncesinde başta Almanya ve İngiltere olmak üzere tüm Avrupa'da devletler, millî gelirlerinin büyük bir bölümünü silahlanmaya ve silah sanayisine ayırıyordu.

Uyarı

Silahlanma yarışı, Avrupa'da devletlerin kendilerini güvende hissetmediklerini ortaya koyar. Çünkü aşırı silahlanmanın amacı ya saldırmak ya da olası bir saldırıya karşı kendini korumaktır.



Özel Nedenler

Avrupa'da devletleri ya karşı karşıya ya da yan yana getiren sebepler vardır, bu sebepler devletler arasındaki bloklaşmaları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- İngiltere ve Almanya arasındaki liderlik yarışı
- Sedan Savaşı'nı kaybeden Fransa'nın Alsas-Loren Bölgesi'ni Almanya'ya kaptırması
- Panslavizm politikasının Rusya ile Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nu karşı karşıya getirmesi
- Siyasi birliklerini geç tamamlayan ve sömürgecilik arayışına giren İtalya ve Almanya'nın yakınlaşması
- Sömürgelerini korumak isteyen İngiltere ve Fransa'nın yakınlaşması
- İngiltere'nin Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmesi üzerine Rusya ile yakınlaşması

Blokların Oluşması

Avrupa'daki çıkar çatışmaları ve çekişmeler sonucunda bloklar oluşmuştur. Böylece zaten gergin olan siyasi ortam daha da gerilmiştir.

► Üçlü İttifak Grubu

1882 yılında Almanya, İtalya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu tarafından kurulmuştur.



Almanya



İtalya



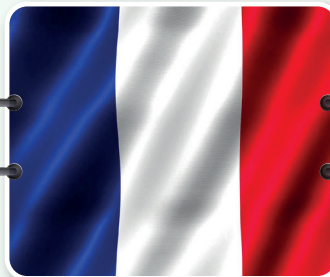
Avusturya-Macaristan
İmparatorluğu

► Üçlü İtilaf Grubu

1907 yılında İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından kurulmuştur.



İngiltere



Fransa



Rusya

Unutmayalım

Her iki grupta da anlaşmanın temeli "Bir üye devlet, diğer büyük güçler tarafından saldırıya uğrarsa diğer üyeler, o devlete yardım edecektir." esasına dayanmaktadır. Bu esas, Avrupa'da olası bir savaş ihtimalini iyice güçlendirmiştir.

Savaşın Başlaması

Avusturya-Macaristan Veliahtı (tahta geçecek kişi) Ferdinand ve eşi Sofya, Saraybosna'da milliyetçi Sırp bir öğrenci tarafından öldürülmüştür. Avusturya, bu öğrenciyi Sırbistan'dan istemiş; Sırbistan, Rusya'ya güvenerek Avusturya'nın bu ve diğer isteklerini kabul etmemiştir. Bunun üzerine Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Sırbistan'a, Rusya da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na savaş açmıştır.

Savaşın Genişlemesi

Yaşanan bu gelişmeye bağlı olarak ittifak anlaşmaları gereği Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yanında, İngiltere ve Fransa ise Rusya'nın yanında savaşa girmiştir.



Avusturya-Macaristan Veliahtı Ferdinand ve Eşi Sofya

**Araştırılmalı**

İtalya'nın anlaşmaya aykırı olarak önce tarafsız kalıp daha sonra saf değiştirmesinin nedeni nedir?

Sıra Sende 1

"I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'daki genel tabloya bakıldığında savaşı başlatacak tüm şartların oluştuğu görülür." **diyen bir tarihçi bu yargısını aşağıdakilerden hangisi ile destekleyemez?**

- A) Ham madde ve pazar yarışının artması
- B) Osmanlı'da demokratikleşme çabalarının hızlanması
- C) Milliyetçilik akımının giderek güçlenmesi
- D) Silahlanma yarışının hız kazanması

Sıra Sende 2

"I. Dünya Savaşı'nın başlamasında ekonomik nedenlerin de etkisi vardır." **diyen bir tarihçi bu yargısını;**

- I. Almanya'nın Fransa'dan Alsas-Loren Bölgesi'ni alması,
- II. İtalya'nın sömürge arayışı içerisine girmesi,
- III. Rusya'nın Balkanlarda Panславizm politikasını uygulaması

gelişmelerinden hangileri ile destekleyebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

**Unutmayalım**

I. Dünya Savaşı'nı başlatan devletlerin sömürgeci devletler olması, Avrupa'daki bölgesel bir olayı küresel bir savaş hâline getirmiştir.



Etkinlik 1

Aşağıda I. Dünya Savaşı öncesinde genel durumları hakkında bilgi verilen devletlerin hangileri olduğunu boş bırakılan yerlere yazınız.

a.

18. yüzyıldan itibaren dünya siyasetinde etkin olmaya başlamıştır. Bu devlet, genel politikasını iki temel amaca dayandırmıştır. Bu amaçlar aşağıda verilmiştir.

- Sıcak deniz olarak ifade edilen Akdeniz'e inmek
- Akrabaları olan Slavları ayaklandırıp bağımsız devletler hâline getirerek kendine bağlamak



b.

Güneş batmayan imparatorluk ünvanı ile dünyanın en geniş sömürge ağına sahip ülkedir. Sanayileşme sürecini tamamlayan ilk devlet olup en temel amacı, mevcut gücünü korumaktır.



c.

Avrupa siyasetindeki en etkili devletlerden biridir. Sedan Savaşı sonrası kaybettiği doğal kaynaklar bakımından zengin Alsas-Loren Bölgesi'ni geri almak, en temel amacıdır.



ç.

Sanayileşme sürecini tamamlamış olsa da siyasi birliğini geç kurduğu için sömürgecilik yarışına sonradan katılmıştır. 20. yüzyıl başında Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'ı işgal etmiştir.



d.

Siyasi birliğini kurması ile Avrupa'daki siyasi dengeleri bozan devlettir. Bir yandan gelişen sanayisi, diğer yandan güçlü ordusu ile İngiltere'nin en güçlü rakibi olmuştur.



e.

Osmanlı Devleti gibi çok uluslu bir yapıya sahiptir. Akrabalık bağları olan Almanya ile siyasi ilişkileri güçlüdür. Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panslavizm politikası, azınlık isyanlarına neden olduğu için bu devlet ile sorunlar yaşamaktadır.





Etkinlik 2



Aşağıdaki ifadeleri verilen haritaya göre “Doğru (D)-Yanlış (Y)” olarak değerlendiriniz.

	D / Y
a. İspanya, savaş dışında kalan bir devlettir.	
b. İngiltere, savaş boyunca sömürgelerinden beklediği desteği alamamıştır.	
c. İtalya, savaşta taraf değiştiren bir devlettir.	
ç. Bulgaristan ve Osmanlı Devleti, savaşa aynı grup içerisinde girmiştir.	
d. Romanya, Almanya'nın yanında savaşa girmiştir.	
e. Balkan devletlerinin çoğu, Üçlü İttifak Devletleri içerisindeydi.	
f. Savaştan ilk ayrılan devlet, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu olmuştur.	



Etkinlik 3

Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

- I. Dünya Savaşı'nı başlatan olay hangisidir?
- I. Dünya Savaşı öncesinde sömürgecilik yarışına katılan devletler hangileridir?
- I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere ile Almanya arasında yaşanan sorunun nedenleri nelerdir?



1. Aşağıdaki devletlerden hangisi I. Dünya Savaşı'nda farklı bir grup içerisinde yer almıştır?

- A) İngiltere B) Fransa
C) Almanya D) Rusya

2. I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olan unsurlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

- Milliyetçilik akımı
- Devletler arası rekabet
- Sömürgecilik faaliyetleri

Bu unsurlarla aşağıdaki gelişmeler eşleştirildiğinde hangi gelişme dışta kalır?

- A) Rusya'nın Balkanlarda Panslavizm politikasını uygulaması
B) İngiltere ile Almanya arasında liderlik yarışının başlaması
C) İtalya'nın Trablusgarp'ı işgal etmesi
D) Osmanlı Devleti'nin siyasi yalnızlık içerisinde olması

3. I. Dünya Savaşı ilk başladığında daha dar bir alanda etkiliydi. Savaş döneminde birçok ülke, çıkarları gereği bu savaşa sonradan dâhil oldu.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi metinde altı çizili cümleye örnek gösterilemez?

- A) ABD B) Rusya
C) Bulgaristan D) Osmanlı Devleti

4. İngiltere, 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik bir politika izlemiştir. Bu politikayla Boğazları, Rusya'dan korumayı ve bu devletin Akdeniz'e inmesini amaçlamıştır. Fakat Osmanlı Devleti'nin İngiltere'nin en büyük rakibi Almanya ile yaklaşması, dengeleri değiştirmiştir. İngiltere, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmiştir.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) İngiltere ve Rusya'nın yaklaşmasına
B) İtalya'nın siyasi birliğini kurmasına
C) Osmanlı Devleti'nde azınlık isyanlarının başlamasına
D) Ham madde ve pazar sorununun doğmasına

5. Aşağıdaki kavramlardan hangisi I. Dünya Savaşı'nın özel nedenleri arasında yer alır?

- A) Milliyetçilik B) Sömürgecilik
C) Silahlanma D) Alsas-Loren

6. "Sanayileşme süreçlerini tamamlayan bu iki devletin sömürge arayışına girmesi, Avrupa'daki siyasi dengeleri bozmuş ve I. Dünya Savaşı'na giden yolu açmıştır." diyen bir tarihçinin bahsettiği iki devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İngiltere ve Rusya B) Almanya ve İtalya
C) İtalya ve Fransa D) Almanya ve Fransa



1102009

7. I. Silahlanma yarışının hız kazanması
II. Ham madde ve pazar sorununun doğması
III. Milliyetçilik akımının etkilerinin artması
- Verilenlerden hangileri I. Dünya Savaşı'nın genel nedenleri arasında yer alır?**

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8. I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere ile ilgili;
I. Almanya ile siyasi ve ekonomik alanda sorunlar yaşamaktadır.
II. Fransa ve Rusya ile olan ilişkileri iyidir.
III. İtalya ile aynı blok içinde yer almaktadır.
- yargılarından hangileri doğrudur?**
- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

9. I. Dünya Savaşı'nın başlamasında genel nedenler kadar özel nedenler de etkili olmuştur. Fransa'nın zengin kömür ve maden yataklarına sahip Alsas-Loren Bölgesi'ni Almanya'dan geri almak istemesi ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Balkanlarda Rusya ile egemenlik mücadelesi yaşaması bu duruma örnek olarak gösterilebilir.
- Verilen bu bilgide I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olan;**
- I. devletlerarası rekabet,
II. kaynakların paylaşımı,
III. silahlanma yarışı
- unsurlardan hangilerine yer verilmiştir?**
- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

10.

"Siyasi birliğimizi sonradan tamamladık ve hızlı bir şekilde sanayileştik. Yeni sömürgeler elde etmek istedik. Sınır komşumuza ait Alsas-Loren Bölgesi'ni elinden almamız sebebiyle aramız bozuldu."



II. Wilhelm'in bahsettiği bu devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İtalya
B) Rusya
C) Fransa
D) Sırbistan

11. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahdı Ferdinand ve eşi, Saraybosna'yı ziyaretleri sırasında 28 Haziran 1914'te bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmüştür. Bu olaydan sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Sırbistan'a savaş ilan etmiştir. Rusya, Sırbistan'ın; Almanya, müttefikleri Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yanında savaşa girmiştir. İngiltere ve Fransa müttefikleri Rusya'nın yanında yer alarak savaşa dâhil olmuş ve Avrupa'da savaş başlamıştır.

Buna göre Avrupa ile ilgili,

- I. Milliyetçilik akımının etkileri hissedilmektedir.
II. Devletler arasında bloklaşmalar yaşanmıştır.
III. İkili bir sorun, kısa sürede farklı devletleri karşı karşıya getirmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III



OSMANLI DEVLETİ'NİN SON SAVAŞI: I. DÜNYA SAVAŞI

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı başladığında aldığı önlemler aşağıda verilmiştir.

- ▶ Tarafsızlığını ilan etmiştir.
- ▶ Boğazları ulaşımına kapatmıştır.



Unutmayalım

Osmanlı Devleti, Boğazları ulaşımına kapatarak başkenti olan İstanbul'u koruma altına almak istemiştir.

- ▶ Kapitülasyonları kaldırdığını duyurmuştur.



Unutmayalım

Osmanlı Devleti, kapitülasyonları kaldırarak ekonomik bağımsızlığını sağlamak istemiştir.

- ▶ Seferberlik ilan etmiştir.



Ulti Not

Seferberlik, olası bir savaş ihtimaline karşı devletin tüm kaynaklarını ordu ve güvenlik için kullanmasıdır.

Seferberlik ilanı, bir anlamda Osmanlı Devleti'nin savaşa girme niyetini de ortaya koyar. Osmanlı Devleti, ilk olarak İtilaf Devletleri yanında savaşa girmek istemiş fakat bu teklif kabul görmemiştir. İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin tarafsız kalmasını istemiştir. İtilaf Devletlerinin bu tutumu, Osmanlı Devleti'ni Almanya yanına itmiştir.

Savaşın başladığı dönemde yönetimde etkin bir güç olan İttihat ve Terakki Partisinde Alman hayranlığı mevcuttur. Özellikle parti yönetiminde etkili olan Enver, Talat ve Cemal Paşa'da bu hayranlık çok güçlü olup bu isimler, savaşı Almanya'nın kazanacağını düşünmektedir. Bu isimler, Alman kralı ile gizli bir antlaşma imzalayarak devletin Almanya yanında savaşa girmesine neden olmuştur.



Ulti Not

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nın başlarındaki tutumu, siyasi yalnızlık içinde olduğunu ortaya koyar. Zira önce İtilaf Devletleri yanında yer almak istemiş sonrasında ise Almanya yanında savaşa girmiştir.



Sıra Sende 3

I. Dünya Savaşı başlarında Osmanlı Devleti önce İngiltere'nin yanında savaşa girmek istese de bu isteği geri çevrilmiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Almanya'nın yanında savaşa katılmıştır.

Bu bilgi Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini doğrular?

- A) Balkanlarda toprak kayıpları yaşadığı
- B) Siyasi yalnızlık içinde olduğu
- C) Asker sayısının fazla olduğu
- D) Yer altı kaynakları bakımından zengin olduğu

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na girerek;

- ▶ Siyasi yalnızlıktan kurtulmayı,
- ▶ Son dönemde kaybettiği toprakları geri almayı,
- ▶ Ekonomik bağımsızlığını sağlamayı,
- ▶ Rusya'ya karşı toprak bütünlüğünü korumayı

amaçlamıştır.

Almanya'nın temel amacı da Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa sokmaktır. Bu yüzden İttihat ve Terakki yöneticileri ile yapılan gizli antlaşma, Almanya'yı çok memnun etti. Almanya, Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa sokarak;

- ▶ Yeni cephele açarak savaş yükünü hafifletmeyi,
- ▶ Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmayı,
- ▶ Hilafet makamının birleştirici gücünü kullanmayı,
- ▶ Osmanlı Devleti'nin yer altı kaynaklarını kullanmayı,
- ▶ Osmanlı ordusunun asker gücünden yararlanmayı

amaçlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

İngiliz donanmasından kaçan iki Alman gemisi (Goben ve Breslav) Osmanlı Devleti'ne sığınmış, İngiltere ise bu gemileri istemişti. Osmanlı Devleti, bu gemileri satın aldığını açıkladı ve bu gemilere Yavuz ve Midilli adları verildi. Gemilere Osmanlı bayrağı çekilip mürettebata Osmanlı kıyafeti giydirildi. Enver Paşa'nın gizli emri ile Karadeniz'e açılan bu iki gemi, Rus limanlarını (Odesa ve Sivastopol) ve donanmasını bombaladı. Bu olay ile Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'na girmiş oldu. 5 Kasım 1914 tarihinde İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ederken Osmanlı Padişahı V. Mehmet Reşat cihat ilan ederek tüm Müslümanları İtilaf Devletlerine karşı savaşa davet etti.



Ulti Not

Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle,

- ▶ Savaş daha geniş bir alana yayılmıştır.
- ▶ Savaşta can ve mal kaybı artmıştır.
- ▶ Savaşın ömrü yaklaşık iki yıl uzamıştır.



Etkinlik 4

Aşağıdaki ifadeleri “Doğru (D)–Yanlış (Y)” olarak değerlendiriniz.

	D / Y
a. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı başladığında tarafsızlığını ilan etmiştir.	
b. İngiltere, Osmanlı Devleti’ni kendi yanında savaşa sokmak istemiştir.	
c. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı öncesinde siyasi yalnızlık içerisindeydi.	
ç. I. Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı ordusu güçlü bir teknik donanıma sahiptir.	
d. İttihat ve Terakki yöneticileri Osmanlı Devleti’nin I. Dünya Savaşı’na girmesinde etkili olmuştur.	



Etkinlik 5

Almanya’nın, Osmanlı Devleti’ni kendi yanında savaşa dâhil ederek ulaşmak istediği amaçları, verilen ip uçları yardımıyla örnekteki gibi yazınız.

Savaş
yükü

Yeni cephelerin açılmasını sağlayarak savaş yükünü hafifletmek

a. Doğal
kaynak

b. Halifelik

c. Jeopolitik
konum

ç. Asker
gücü

d. Rusya’ya
yardım



Etkinlik 6

Osmanlı Devleti’nin savaşa girmesinin savaşın seyri üzerindeki etkilerini boş bırakılan yere kısaca yazınız.

.....

.....

.....

Osmanlı Devleti'nin Mücadele Ettiği Cepheler

Saldırı / Taarruz Cepheleri

- ✓ Kafkas Cephesi
- ✓ Kanal Cephesi

Savunma Cepheleri

- ✓ Hicaz Cephesi
- ✓ Yemen Cephesi
- ✓ Filistin Cephesi
- ✓ Suriye Cephesi
- ✓ Irak Cephesi
- ✓ Çanakkale Cephesi

Yardım Cepheleri

- ✓ Galiya Cephesi
- ✓ Romanya Cephesi
- ✓ Makedonya Cephesi



Osmanlı Devleti'nin Mücadele Ettiği Cepheler



Taarruz Cepheleri

Bu cepheler, Osmanlı Devleti tarafından açılmıştır.

Kafkas Cephesi

Bu cephede Rusya'ya karşı mücadele edilmiştir. Fakat gerek cephede gerekse cephe gerisinde Ermeniler, Rusya'ya destek vermiştir. Bu cephenin açılmasında etkili olan unsurlar aşağıda verilmiştir.

- ▶ Orta Asya Türkleri ile birleşerek Turancılık idealine ulaşmak
- ▶ Hazar petrollerine ulaşmak (Almanya'nın isteği)

Bu cephede planlamanın iyi yapılmaması, teknik ve donanım anlamında yetersizlik ve sert iklim koşullarına bağlı olarak ağır bir yenilgi alınmış, 50 bine yakın Türk askeri donarak şehit olmuştur. Trabzon dâhil olmak üzere Doğu Anadolu Bölgesi'nin büyük bir bölümü, Ruslar tarafından işgal edilmiştir.



Unutmayalım

Çanakkale Cephesi'nin kazanılmasından sonra Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiş ve Brest-Litovsk Antlaşması ile işgal ettiği bu bölgeleri Osmanlı Devleti'ne iade etmiştir.

Sevk ve İskân (Tehcir) Kanunu

- ▶ Millet-i Sadıka (Sadık millet) olarak adlandırılan Ermeniler, 19. yüzyıldan itibaren Batılı devletlerin kışkırtmaları ile ayaklanma-ya başlamıştır.
- ▶ Kafkas Cephesi'nde Ermenilerin Rusya'ya destek vermesi ve cephe gerisinde halkın can, mal ve namus güvenliğini tehdit etmesi üzerine 27 Mayıs 1915 tarihinde çıkarılmış olan kanundur.
- ▶ Bu yasa ile olaylara karışan Ermeniler yine bir Osmanlı toprağı olan Suriye, Irak ve Lübnan'a göç ettirilmiştir.
- ▶ Göç eden Ermeniler; göç yolunda korunmuş, onlara nakdî yardım yapılmış ve istedikleri eşyaları almalarına izin verilmiştir.
- ▶ Savaşın sonunda Geri Dönüş Kararnamesi yayımlanarak Ermenilerin istedikleri takdirde dönmelerine izin verilmiştir.



Ermeni Çetesi



Sıra Sende 4

Kafkas Cephesi'ne gönderilen Mustafa Kemal, saldırı harekâtına girişmeden önce ordunun dinlenip toparlanması için zaman oluşturmuş ve ordunun ihtiyaçlarını gidermeye çalışmıştır.

Bu durum Mustafa Kemal'in daha çok hangi yönünü ortaya koyar?

- A) Evrensellik B) Çok yönlülük C) Akılcılık D) İleri görüşlülük

Kanal (Süveyş) Cephesi

- ▶ Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın isteği üzerine açtığı bir cephe-
nin açılmasındaki temel amaç, Mısır'ı ele geçirerek İngilizlerin sömürgeleri ile
olan bağlantısını kesmektir.
- ▶ İngiliz ordusunun çok güçlü olması, Almanya'dan beklenen yardımın gelmemesi ve çöl şartları nedeniyle savaş kaybedilmiştir.
- ▶ Bu cephenin kaybedilmesi İngilizlerin kuzeye doğru ilerlemesine, Filistin ve Suriye cephelerinin açılmasına neden olmuştur.

Savunma Cepheleri

Osmanlı Devleti, bu cephelerde savunma durumundadır.

Filistin-Suriye Cephesi

- ▶ Kuzeye doğru ilerleyen İngilizler ile ilk olarak Filistin'de mücadele edilmiş, Filistin ve Kudüs'ün düşmesi üzerine Osmanlı ordusu Suriye'ye çekilmiştir.
- ▶ Bölgeye gönderilen Mustafa Kemal, orduyu toparlayarak savunma durumuna geçmiş İngilizleri Halep önlerinde durdurarak Anadolu'ya girmelerine izin vermemiştir.
- ▶ Mustafa Kemal, bu cephede taarruz savaşı yapmak isteyen Alman generale itiraz ederek daha büyük bir yenilginin önüne geçmiştir.



Mustafa Kemal Suriye Cephesi'nde

Ulti Not

Suriye Cephesi, Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'ndaki son görevidir.

Irak Cephesi

İngiltere tarafından açılmış bir cephe-
dir. İngiltere'nin amacı,

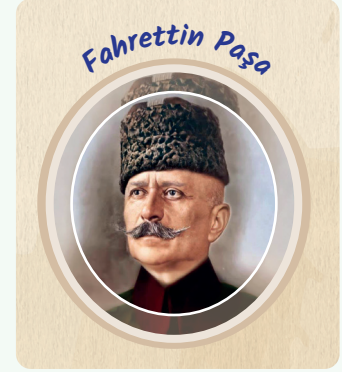
- ▶ Rusya ile kara bağlantısı kurarak ona yardım göndermek ve Irak petrol-
lerini ele geçirmektir.
- ▶ Halil Paşa (Kut) komutasındaki Türk ordusu, Kut'ül Amâre'de büyük bir başarı
gösterse de kazanılan bu başarının devamı getirilememiştir.
- ▶ Destek alan İngiliz ordusu, Bağdat'ın kuzeyine kadar ilerlemiştir.



Hicaz-Yemen Cephesi

İngilizler tarafından açılmış bir cephe olup İtilaf Devletlerinin amacı, bölgedeki petrol yataklarını ele geçirmektir.

- ▶ Bazı Arap boyları, bu cephede İngilizlere destek vermiştir.
- ▶ Arap boylarının isyanı ve İngiliz saldırıları karşısında başarısız olan Türk ordusu hızla geri çekilmiştir.
- ▶ Fahrettin Paşa komutasındaki Türk ordusu, çok büyük zorluklara göğüs gererek Medine'yi I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar müdafaa etmiştir.



Ulti Not

İslam halifesi olan Osmanlı padişahının kutsal cihat çağrısına rağmen Arap boylarının İngilizlere destek vermesi, ümmetçilik düşüncesinin anlamını kaybettiğini ortaya koyar.

Çanakkale Cephesi

I. Dünya Savaşı'nın seyri üzerinde etkili olan bir cephe-dir. İtilaf Devletleri bu cepheyi açarak;

- ▶ Rusya'ya yardım götürmeyi,
- ▶ Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmayı,
- ▶ Savaşa girmeyen Balkan devletlerini kendi yanlarına çekmeyi

amaçlamıştır.

- ▶ Savaş, deniz ve kara savaşları olmak üzere iki bölümde yaşanmıştır.
- ▶ İlk olarak deniz savaşları yaşanmıştır. Nusret Mayın Gemisi'nin Boğaz'a bıraktığı sınırlı sayıdaki deniz mayını ve Türk topçusunun üstün başarısı sayesinde İtilaf Devletlerine ait donanmalar geri çekilmek zorunda kalmıştır.
- ▶ Deniz savaşlarında başarılı olamayan İtilaf Devletleri, karadan çıkarma yapmıştır. Arıburnu ve Conk Bayırı'nda Mustafa Kemal'in komuta ettiği 19. Tümen karşısında ağır bir yenilgi alan İtilaf Devletleri geri çekilmiştir.



Çanakkale Cephesi Haritası



Mustafa Kemal'in savaş öncesinde işaret ettiği gibi İtilaf Devletleri, Arıburnu ve Conkbayırı'ndan çıkarma yapmıştır. Bu durum, onun ileri görüşlülüğünü ortaya koyar.

Çanakkale Cephesi'nin kazanılması ile,

- ▶ I. Dünya Savaşı'nın süresi iki yıla yakın uzadı.
- ▶ Müttefiklerinden yardım alamayan Rusya'da Bolşevik İhtilali başarılı oldu. Çarlık Rusyası yıkılarak yerine Sovyet Rusya kuruldu. Sovyet Rusya, Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzalayarak savaştan ayrıldı.
- ▶ Bulgaristan, İttifak Devletleri yanında savaşa girdi.
- ▶ Mustafa Kemal'in ismi tüm Anadolu'da duyuldu.



Çanakkale Cephesi'nde kazanılan başarının sonuçları, I. Dünya Savaşı'na yeni devletlerin katılması üzerinde etkili olmuştur.

Verilen yargı aşağıdaki devletlerden hangisi ile desteklenebilir?

- | | |
|------------|----------------|
| A) ABD | B) Bulgaristan |
| C) Japonya | D) Rusya |

Savaşın Sona Ermesi

Çanakkale Cephesi'nin kazanılması, İttifak Devletlerinin elini güçlendirse de bu avantaj korunamamıştır. Savaşta her ne kadar tarafsız olsa da ABD'nin İtilaf Devletlerine el altından yardım etmesi üzerine Almanya bu devlete ait gemileri bombalamıştır. Bu olay üzerine ABD savaşa girmiştir. ABD'nin savaşa girmesi, savaştaki dengeleri değiştirmiş ve savaşın seyri üzerinde etkili olmuştur. Çünkü yaklaşık üç yıldır devam eden savaş, savaşan devletleri yormuştur. ABD ise savaşı geçiren bu dönemde güçlenerek dünya liderliğini ele geçiren devlet olmuştur.

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)

ABD Başkanı Wilson tarafından hazırlanan ve İtilaf Devletlerinin de kabul ettiği esaslardır. 14 maddeden oluşan bu esaslar ile Wilson, savaş sonunda kalıcı barışı sağlamayı amaçlamıştır. Bu ilkelerde yer alan esaslardan bazıları aşağıda verilmiştir.

- ▶ Uluslararası antlaşmalar açık yapılacaktır.
- ▶ Her millete kendi geleceğini belirleme hakkı verilecektir.
- ▶ Yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı alınmayacaktır.
- ▶ Dünya barışını sağlamak amacıyla uluslararası bir cemiyet kurulacaktır.

